

LOKALARKIVERNE I KØGE KOMMUNE

ÅRSBERETNINGER 2007

Organisation

Som følge af kommunalreformen i 2007 blev de fire lokalarkiver i Køge Kommune fusioneret. Den nye struktur var blevet fastlagt i enighed gennem en række møder med bestyrelser, medarbejdere, foreningsrepræsentanter og forvaltningen i løbet af 2006. Strukturen, der efterfølgende blev godkendt af Sammenlægningsudvalget, lå således klar ved indgangen til 2007. Der er fortsat fire selvstændige lokalarkiver, der alle drives af Køge-Fonden med fælles bestyrelse, ledelse og administration.

I forbindelse med budgettet for 2007 blev lokalarkiverne pålagt en generel reduktion af budgettet sammen med en ekstra reduktion på grund af en forventet effektiviseringsgevinst. Dette medførte desværre, at vi måtte sige farvel til en medarbejder ansat 10 timer ugentligt i Skovbo Lokalhistoriske Arkiv. Arkiverne har hermed i høj grad bidraget til en effektiv og rationel drift af institutionerne.

Arbejdet i det forløbne år har vist, at strukturen fungerer godt. Der er sammensat en ny bestyrelse, og blevet afholdt to møder i det nye Medarbejderforum bestående af samtlige medarbejdere ved arkiverne. Samlet set må fusionen på arkivernes område betegnes som vellykket. Der er bevaret velfungerende arbejdspladser, hvor frivillige medarbejdere stadig har lyst til at hjælpe til side om side med de ansatte medarbejdere.

Køge Byhistoriske Arkiv

Rammer

Den største opgave i årets løb har været flytningen af arkiverne i Køge og Herfølge. Den sidstnævnte var planlagt gennem en del år, mens den første var uventet og lagde beslag på alle ressourcer i lang tid.

Ved begyndelsen af året lå det fast, at Køge Byhistoriske Arkiv skulle flytte til Vestergade 26, som tidligere havde dannet ramme om bl.a. Mulighedernes Hus. Arkivet havde i nogen tid søgt efter nye lokaler, fordi Alm. Brand selv ønskede at benytte arkivets lokaler på første sal i Torvet 6. Huset i Vestergade 26 kunne imidlertid ikke rumme arkivets magasiner, hvilket betød, at stort set hele samlingen måtte blive i magasinerne under Torvet 6. Kun kontorer og publikumslokaler flyttede til den nye adresse.

I løbet af foråret 2007 blev den omfattende øvelse planlagt og gennemført, således at der kunne afholdes indvielsesreception den 15. juni 2007. Først blev alle arkivalier placeret i kældermagasinerne på Torvet, hvorfor der nu ikke er mange tomme hylder tilbage til tilvækst i fremtiden. Herefter rømmede arkivet de tidligere lokaler på første sal i Torvet 6 for at indrette kontorer og læsestue i det fine gamle hus i Vestergade 26. Alle ressourcer blev kastet ind i denne opgave, der i varierende grad har strakt sig over det meste af året.

I forbindelse med receptionen kunne arkivets formand og leder rette en varm tak til Køge Kommune og Alm. Brand for det gode og professionelle samarbejde om at skabe gode rammer for arkivet i en vanskelig situation.

Vi er vældig glade for de nye lokaler, som har givet bedre forhold for arkivets gæster. Der er direkte adgang fra gaden, ligesom forholdene er mere handicapvenlige end tidligere. Det hyggelige og smukt renoverede hus har givet arkivets medarbejdere gode arbejdsforhold med lidt bedre plads. Til gengæld har adskillelsen af magasiner og arbejdspladser gjort arbejdsgangene mere besværlige og tidskrævende. Det betyder tillige, at gæsterne må bestille arkivalierne til Vestergade i forvejen, hvis de vil være sikre på at kunne se de ønskede oplysninger. Arkivalierne, den unikke lokale

kulturarv, har heller ikke godt af udsving i temperatur og luftfugtighed i forbindelse med transporten frem og tilbage.

Magasin

Køge-Fonden og arkivet har derfor påbegyndt den planlagte anden etape af flytteprocessen, der går ud på at etablere et nyt magasin i tilknytning til lokalerne i Vestergade/Rebslagergade. Til vores store glæde bevilgede Kulturudvalget midler til at iværksætte et forprojekt, hvorunder forskellige løsninger på problemet skulle undersøges.

Resultatet er blevet, at Køge-Fondens bestyrelse har anbefalet, at der arbejdes videre med et forslag om opførelse af en ny magasinbygning i tilknytning til sidelængen i Rebslagergade. På denne måde vil arkivalierne kunne blive genforenet med resten af arkivet. Der er indsendt ansøgning om tilskud hertil i forbindelse med anlægsbudgettet for 2009. Der er for arkivet tale om en hastesag, og vi håber derfor på et positivt svar fra Køge Kommune.

Formidling

Historieskolen Clio

Takket være tilskud fra Køge Kommunes Kulturudvalg og Børneudvalg, fra Roskilde Amts UEK-udvalg samt Carlsen-Langes Legatstiftelse lykkedes det at tilvejebringe midler til at etablere Historieskolen Clio som et forsøgsprojekt i slutningen af 2005. Formålet var at udvikle tilbud til børn i og uden for skoletiden, der skal formidle viden om den lokale historie. Arkivar Lars Kjær er ansat som tovholder på projektet.

I løbet af forsøgsperioden er en lang række tilbud blevet afprøvet både med fokus på målgruppe, metode, indhold og samarbejdsparter. Der er blevet oprettet et fortællerkorps af personer, som tilbyder at fortælle historie for skoler og andre interesserede. Historieskolen Clio udsender også et nyhedsbrev, som man kan abonnere på.

Lars Kjær har desuden videreudviklet projektets hjemmeside, www.historieskolen.dk, hvor man kan hente forskelligt materiale, finde byvandring, skattejagter og læse om de enkelte tilbud. Der ligger mange ressourcer, som er klar til brug for alle interesserede, herunder undervisere i skolerne. Der tilbydes podcasts og gps-jagter, ligesom man kan deltage i debatten på sidens blog.

I 2007 deltog Historieskolen Clio blandt andet i markeringen af 200-året for Træskoslaget eller Slaget ved Køge i 1807. Der blev udarbejdet en plakatudstilling, som efterfølgende kunne lånes af skoler og biblioteker. I forbindelse med sommerskolen 2007 tilbød Historieskolen Clio en skattejagt udformet som en tidsmaskine, hvor børn og deres voksne skulle prøve at klare sig i Køge anno 1907.

Ved forsøgsperiodens udløb blev der udarbejdet en rapport over forløbet, som kan hentes på hjemmesiden. Fra 2008 er Historieskolen Clio blevet et permanent tilbud til Køges børn takket være velvilje fra Køge Byråd. Vi er meget taknemmelige over denne opbakning til arkivets initiativer og udviklingsarbejde.

Hit med Historien

Hit med Historien er et tværgående samarbejde mellem Køge Byhistoriske Arkiv, Køgebibliotekerne, Amtscentret for Undervisning i Roskilde og Ellemarkskolen i Køge. Projektet har til formål at udvikle undervisningsmateriale om Køges historie og har derfor planlagt syv mindre bøger med tilhørende hjemmeside. Bøgerne kan dog udmærket være til fornøjelse også for voksne, hvilket salgshallene vidner om. Som noget helt specielt er der til projektet knyttet en gruppe børn, der fungerer som konsulenter. Børnene har meldt sig frivilligt til at arbejde med denne opgave i deres fritid.

Arbejdet med den næste bog blev påbegyndt i 2006. Emnet er denne gang Køge i årene 1849-1914, og forfatteren er arkivleder Birte Broch. Der er blevet etableret en ny børnekonsulentgruppe, der har givet forfatteren mange gode idéer til bogens indhold. Projektet har med taknemmelighed modtaget tilsagn om økonomisk støtte fra Kulturudvalget og Skoleudvalget i Køge Kommune samt fra Carlsen-Langes Legatstiftelse. På grund af den uforudsete flytteopgave i Køge, er udarbejdelsen af manuskriptet blevet forsinket, men er nu blevet genoptaget.

Arkivleder Birte Broch har ved flere lejligheder skrevet og fortalt om projektet, der har tiltrukket stor interesse fra hele landet, navnlig med hensyn til de metodiske aspekter.

Kyndelmisse

Køge Byhistoriske Arkiv deltog som altid i Kyndelmisse i Køge. Programmet bestod af åbent hus i lokalerne på Torvet. Alle var velkomne til at stille spørgsmål til arkivets materiale og virksomhed. Desuden havde vi fået fremstillet en kopi af den officielle udstilling om Industrikulturåret 2007, som kunne ses i rådhusarkaden på selve aftenen. Herefter kunne den lånes af interesserede. Endelig havde arkivet arrangeret et foredrag med titlen Kemisk Værk Køge – en virksomhed i Køge, ved Jørgen Vestergård, tidligere ingeniør på virksomheden, der fortalte med en personlig tilgangsvinkel om sin tid på Kemisk Værk i Køge. Foredraget var desuden et bidrag til Industrikulturåret 2007.

Hjemmesiden og Køgedatabasen

Arkivet har prioriteret arbejdet med hjemmesiden meget højt. Siden er blevet udvidet med nyheder, byvandring, udstillinger og andre oplysninger. Blandt årets tiltag kan nævnes online bestilling af arkivalier, adgangen til at se film på hjemmesiden eller hente en opdateret folder over publicerede bøger og artikler. Desuden er der lagt podcasts på hjemmesiden, der nu også kan blive læst op for synshæmmede via tjenesten adgangforalle.dk

En af de mest populære dele af arkivets hjemmeside består af Køgedatabasen, der indeholder et væld af oplysninger om Køges historie. Her kan man søge på tid, emne eller fritekst. Det er arkivets frivillige medarbejder Vagn Gulbrandsen, der løbende opdaterer databasen, der nu går til og med året 1956. Dette er et eksempel på de tidskrævende opgaver, der ikke ville blive løst uden bidraget fra arkivets frivillige medarbejdere.

Kildeindtastningsprojektet KIP

Et andet eksempel er inddateringen af folketællinger fra Køge Købstad og Landdistrikt, som Ole Søndergaard har stået for gennem en årrække. Der ligger efterhånden mange folketællinger fra vores område på Dansk Demografisk Databases hjemmeside, hvorfra man kan søge overalt i verden. <http://ddd.dda.dk> Folketællingen fra 1921 er den næste, der snart bliver tilgængelig på den nævnte hjemmeside. Hermed har Ole Søndergaard og hans to korrekturlæsere, Jytte Sørensen og Connie Taarup, bidraget med syv store folketællinger til glæde for et stort antal mennesker.

Køge Studier 2006

Køge Studier 2006 indeholdt tre interessante artikler vedrørende den lokale historie. Den tidligere Kulturudvalgsformand i Køge, Simon Bauer, havde skrevet en artikel, der handlede om kampen om enhedsskolen i Køge 1909-21, hvor debatten om opførelse af nye skolebygninger blev sat i perspektiv. Seniorforsker ved Erhvervsarkivet, Kenn Tarbensen, bidrog til årsskriftet med en artikel om afviklingen af J. Kofods Fabriker i Køge 1958-62 med særligt henblik på udenlandske investeringer i dansk erhvervsliv. Skovboområdet var repræsenteret med en artikel skrevet af Erik Augustinussen, frivillig medarbejder ved Skovbo Lokalhistoriske Arkiv. Den omhandlede et markant og kendt hus i Borup ved navn Taarnborg. Desuden kunne man læse de fire arkivers

årsberetninger om de mange aktiviteter i årets løb. Rachel Kollerup Fabricius havde udarbejdet bogens fine omslag.

Fra indkomstjournalen

Vi modtager hvert år indleveringer fra borgere i og uden for Køge. Også efter flytningen til Vestergade 26 har mange fundet vej til arkivet for at skænke materiale til bevaring for eftertiden. Et arkiv som vores indsamler private arkivalier, hvor der ikke er nogen form for pligtaflevering. Samlingen består derfor af gaver fra personer, foreninger eller virksomheder, som har forståelse for betydningen af at gemme kilder til den lokale historie. Vi er meget taknemmelige over disse gaver.

I det forløbne år har en række foreninger føjet yderligere materiale til arkivets store samling af foreningsarkivalier. Her kan nævnes Købmandsforeningen for Køge og Omegn, der har indleveret forhandlingsprotokoller, medlemsbøger, kassebøger, udklipsbøger m.m. Der er ligeledes indkommet materiale vedrørende Køge Slagtermesterforening og Østsjælland Murerlaug. Endelig kan nævnes Odd-Fellow Logen, der har lagt et stort arbejde i at indsamle oplysninger om logens medlemmer gennem tiden. Mange af oplysningerne er hentet i arkivets samlinger, og vi har efterfølgende modtaget en kopi af det samlede resultat.

Blandt arkivalier fra områdets erhvervsliv kan nævnes yderligere materiale fra afdøde arkitekt Åge Madsens arkitektfirma. Åge Madsen skænkede allerede i 1986 sit og arkitekt Otto Langballes omfattende arkiv til Køge Byhistoriske Arkiv. Efter Åge Madsens død er der blevet afleveret supplerende materiale vedrørende virksomheden. Det samlede arkiv udgør en rig kilde til områdets bygnings- og arkitekturhistorie.

En efterkommer efter Albert Theilgaard, der i 1908 etablerede det senere Codan Gummi i Køge, har indleveret en værdifuld samling fotografier og negativer fra virksomheden, som tidligere spillede så stor en rolle i byens liv. Endvidere har vi modtaget en film fra firmaet C.F. Petersens 100 års jubilæum i 1939.

En vigtig spiller inden for erhvervslivet har siden oprettelsen i 1980 været BST, Bedriftssundhedstjenesten i Køge. Da der er en fusion på vej, har Byarkivet modtaget arkivet fra BST i de hidtil forløbne år. Det drejer sig om forhandlingsprotokoller, korrespondance, vejledninger, fotografier og udklip m.m.

Køge Portrætfoto ophørte sin virksomhed i 2007, og i den anledning fik arkivet overdraget en større samling negativer til klassebilleder fra Køge Gymnasium.

Dagbladets fotograf Elmer Madsen har i mange år bidraget til arkivets store billedsamling. Nu har vi været så heldige at få overladt hans store samling af negativer fra mange års virke som fotograf i området. Vi er meget taknemmelige over for Elmer Madsen, der stadig er aktiv som fotograf ved Dagbladet.

Blandt de mange indleveringer er desuden et stort materiale til belysning af Køge Havns historie samt debatten i forbindelse med omlægningen af området ved det gamle åbassin i årene omkring årtusindskiftet.

Den tidligere politimester i Køge, Cornelius Larsen, samlede i en årrække materiale vedrørende Køge Politis historie. Blandt andet holdt han et foredrag om emnet for medlemmerne af Køge-Fondens Venner. Cornelius Larsen nåede desværre ikke at udgive sit arbejde inden sin død, men hans efterladte papirer og manuskriptudkast er nu blevet afleveret til arkivet af familien.

I lighed med tidligere år har vi bidraget med filmklip til den store serie Danskernes egen historie, som udgives på DVD af firmaet Substanz.

I 2007 er der indkommet flere hundrede fotografier og negativer samt postkort, film, DVD'er, CD'er og videoer. Blandt fotografierne er der billeder fra den lokale markering af 200-året for Slaget ved Køge 1807 eller Træskoslaget.

Det nævnte er kun et udpluk af de mange små og store afleveringer, som er tilgået arkivet i årets løb. Tak til alle de generøse givere.

Forespørgsler

Arkivets samlinger formidles til publikum på mange fronter. Vi modtager forespørgsler i arkivets lokaler i Vestergade 26, hvor gæsterne får stillet arkivets materiale til rådighed i åbningstiden. Hertil får de naturligvis den fornødne hjælp fra personalet.

I lighed med tendensen overalt i samfundet spiller internettet en voksende rolle for arkivets kontakt med borgerne, der i stigende grad søger svar og informationer via hjemmesiden i takt med, at vi udbygger indholdet. Væksten i besøgstallet ligger således på antallet af besøgende på hjemmesiden, hvilket er helt naturligt i betragtning af den position, internettet indtager i danskernes hverdag. Ligeledes modtager arkivet et stort antal forespørgsler via e-mail og telefon.

Der er dog stadig mange arkivalier, som skal studeres i arkivets læsestue, hvorfor vi til stadighed søger at gøre opmærksom på de mange forskellige informationer, man kan finde i et lokalarkiv. Åbningstiderne har været de samme som de senere år. Der er også stadig åbent hver onsdag aften til kl. 20 – undtagen i de tre sommermåneder - af hensyn til borgere, der ikke kan komme inden for almindelig arbejdstid.

Personale

Byarkivets ansatte personale består af kontorassistent registreret revisor Glen Sarka, arkivar mag. art. Lars Kjær og arkivleder cand. mag. Birte Broch, der tillige er leder af arkiverne i Skovbo, Herfølge og Højelse.

Arkivet har siden 2001 været så heldigt ved hjælp af tilskud fra Køge-Fonden og staten at kunne ansætte Esther Hald i et servicejob. Esther Hald besluttede at gå på efterløn med udgangen af 2007, men har heldigvis valgt at blive hos os som frivillig medarbejder. I stedet har Køge-Fonden bevilget midler til en halvtidsstilling, som i marts 2008 blev besat med Kirsten Søndergaard Nielsen. Hun er læreruddannet og har mange fine kvalifikationer at tilføre arbejdet i arkivet. Vi ser frem til samarbejdet med hende.

De frivillige medarbejdere er Raymond Brix, Ole Struer, Susan Hansen, Vibeke Laursen, Helene Binzer, Ole Søndergaard, Anita Ambjørn, Vagn Gulbrandsen, Jørgen R. Poulsen, Esther Hald og Jytte Sørensen. Vi har i foråret 2008 taget afsked med Erna Thomsen, der ønskede at holde op efter mange års tro tjeneste. Erna Thomsen har siden 1990 været frivillig medarbejder og har ydet en stor indsats for det lokalhistoriske arbejde.

Desværre mistede arkivet i 2007 en af sine højt skattede medarbejdere, arkitekt M.A.A. Åge Madsen, der afgik ved døden. Åge Madsen blev frivillig medarbejder ved arkivet i en høj alder, men han nåede dog at fejre 10 års jubilæum på posten. Med sin omfattende viden og gode hukommelse tilførte han arkivets arbejde store kvaliteter. Åge Madsen evnede desuden den kunst at kunne konversere og underholde på et højt plan, hvilket berigede medarbejderne gennem alle årene.

Det er en stor glæde, at arkivet i det daglige kan trække på en stab af frivillige medarbejdere, der tilfører det lokalhistoriske arbejde helt nødvendige ressourcer. Det er fortsat hensigten at bevare kombinationen af lønnede ansatte og ulønnede frivillige medarbejdere. Ikke blot på grund af det store arbejde, der ydes af de frivillige medarbejdere, men i lige så høj grad på grund af den entusiasme og store berøringsflade, arkivet hermed beriges med. Samtidig skal det understreges, at fordelingen mellem ansatte og frivillige naturligvis skal være rimelig i forhold til arbejdsopgavernes art og omfang.

Mange tak til alle medarbejdere for et frugtbart og godt samarbejde i årets løb.

Støtte

Den økonomiske baggrund for arkivets virksomhed skyldes først og fremmest *tilskud fra Køge Kommune*. Vi vil gerne sige mange tak for hjælpen og den forståelse, kommunen viser over for vort arbejde samt udtrykke ønsket om fortsat godt samarbejde.

Køge-Fonden har også i 2007 ydet et omfattende bidrag til arkivets drift, herunder til øget sekretærhjælp, servicejob samt udgifter til hjemmeside og IT-udstyr. Undertegnede vil gerne på personalets vegne rette en varm tak til *Køge-Fondens* bestyrelse for dens positive indstilling til arbejdet i arkivet.

Alm. Brand har været en positiv og professionel samarbejdspartner i forbindelse med flytningen til nye lokaler. Endnu en gang tak til banken, *Køge Kommune* og *Køge-Fonden* for hjælp til nye lokaler.

Vi takker *Dagbladet* for atter at have ydet økonomisk støtte til arkivets arbejde. Fra *Køge-Fondens Venner* har vi modtaget en fin gave, en scanner samt en projektor. *Danske Initiativpuljer* og *Carlsbergs Idélegat* har ligeledes bidraget med støtte til konkrete tiltag efter ansøgning fra arkivets side. I forbindelse med indvielsen af de nye lokaler i Vestergade 26 modtog vi mange fine gaver fra arkivets venner og forretningsforbindelser. Tusind tak til alle for hjælpen.

Køge Byhistoriske Arkiv har i det forløbne år mødt stor velvilje på *Gammelkjøgegaard*, hvilket vi siger tak for. Arkivet har ligeledes et godt samarbejde med *Dagbladet*, *Køge Medie Center*, *Køge Onsdag*, *Radio Køge*, *TV Køge*, *Kultur- og Fællesforvaltningen*, *Turistkontoret* og *de øvrige kulturinstitutioner i kommunen*. Vi møder altid hjælpsomhed og venlighed, hvilket er af stor betydning for en lille institution som vores.

Birte Broch
Maj 2008

Skovbo Lokalhistoriske Arkiv

Kommunalreformen

Jeg var lidt spændt på, hvordan vi ville komme til at mærke overgangen fra kommunal institution til selvejende institution. Og jeg kan med glæde sige, at alt er forløbet glat. De få problemer, der har været, har været af praktisk karakter, og har rimelig nemt kunnet løses. Jeg har følt mig meget velkommen blandt mine nye kolleger.

Personale

Arkivets ansatte er Lone Rasmussen. Derudover har arkivet to frivillige medarbejdere. Anne-Grethe Poulsen, hvis stilling ophørte pr. 31.7.2007, har heldigvis haft lyst til at fortsætte som frivillig medarbejder. Anne-Grethe beskæftiger sig især med Arkibas. Desuden er Erik Augustinussen blevet tilknyttet arkivet som frivillig. Foruden arbejdet indenfor hans særlige interesseområde, Gammerød, afløser Erik i åbningstiden i forbindelse med ferie og sygdom. Erik vil desuden gerne lære Arkibas.

Arkibas

Vi har fået lagt mange nye sager ind, ligesom vi også har lagt gamle sager ind, når vi har modtaget nyt materiale til sagen.

Indkomne sager

Vi har i årets løb modtaget spændende arkivalier vedrørende bl.a. Borup, Ejby og Gørslev. Vi har desuden modtaget en meget stor aflevering fra den gamle Skovbo Kommune bestående af indbundne budgetter og regnskaber, samt fotoserier fra begivenheder i kommunen. Desuden en fuldstændig scrapbogssamling med udklip om alt vedrørende Skovbo kommune fra starten i 1970 til nedlæggelsen af kommunen i 2006.

Pladsforholdene

Vi har et stort pladsproblem. Det er naturligvis især de store og fyldige afleveringer, der volder problemer, bl.a. den omtalte aflevering fra Skovbo Kommune. Af pladshensyn har det været nødvendigt at placere dele af denne aflevering på loftet. Vores brandskabe, der indeholder de mindre arkivalier, er udnyttet optimalt, uden mulighed for at øge kapaciteten nævneværdigt.

Ejendommen

Sidst på året 2007 blev istandsættelsen af Skovbo Lokalhistoriske Arkiv sat i værk. Så i årets sidste to måneder var der stor aktivitet på ejendommen. Facaden er blevet sandblæst med henblik på senere pudning, ligesom taget, vinduerne og indgangsdøren er blevet udskiftet. Nu kan man se, hvilken smuk ejendom arkivet egentlig befinder sig i. Midlerne til renoveringen stammer dels fra den gamle Skovbo kommune, dels fra den særlige pulje til vedligeholdelse af ejendomme i Køge kommune.

*Lone Rasmussen
Februar 2008*

Lokalhistorisk Arkiv for Herfølge-Sædder Sogne

Det har været et godt og begivenhedsrigt år for arkivet. Som følge af kommunalreformen har de fire lokalarkiver i kommunen fået fælles bestyrelse, Køge-Fondens bestyrelse, hvortil Lokalhistorisk Forening for Herfølge-Sædder Sogne sender to repræsentanter. Hermed er samarbejdet mellem arkiverne og de lokalhistoriske foreninger blevet forstærket og mere formaliseret.

Den største forandring i 2007 har været indflytningen i de nye lokaler, der rummer både bibliotek og arkiv. De fine omgivelser blev taget i brug i maj måned ved en fælles indvielsesfest. Forud var gået et stort arbejde med at planlægge og gennemføre selve flytningen. Den unikke lokale kulturarv har fået væsentligt bedre opbevaringsforhold, hvilket vidner om politisk forståelse for kulturarvens betydning. Gæster og medarbejdere har fået lyse, rummelige lokaler, men vi har naturligvis skullet vænne os til nye omgivelser og kolleger.

Dele af arkivets samlinger er nu tilgængelige for publikum også uden for arkivets åbningstid, idet håndbøger og kopisamlingen kan benyttes i arkivets publikumsafsnit, når biblioteket har åbent. Åbningstiderne er de samme som før, idet arkivet som bekendt drives ved hjælp af frivillig arbejdskraft. Udgangspunktet har været, at sådan skulle det fortsat være, idet vi ikke fra nogen side har fået stillet i udsigt, at der skulle blive midler til andet.

Arkivet har allerede bidraget til det fælles tilbud til husets brugere, idet vi har stået for en udstilling i anledning af Herfølge Brugsforenings 130 års jubilæum, om Træskoslaget i 1807 og med løbende billedudstillinger.

En vigtig del af formidlingen foregår over for gæsterne i arkivets åbningstid. Som det har været tilfældet i en lang årrække holder arkivet åbent hver tirsdag og fredag kl. 9-12. Sammenlignet med andre lokalarkiver af samme størrelse er der tale om mange timer, ikke mindst i betragtning af at åbningstiden som nævnt varetages af frivillige og ulønnede medarbejdere.

Hvert år afholdes over hele landet Arkivernes Dag, hvor arkiverne sætter fokus på deres mange fine tilbud til borgerne. I Herfølge holdt vi åbent hus på dagen den 10. november 2007. Til vores store fornøjelse kom der rigtig mange besøgende, der havde taget imod tilbuddet om at se arkivet. Nogle havde afleveringer med til arkivet, mens andre havde et ganske bestemt emne, de ville studere nærmere. Medarbejderne havde heldigvis travlt hele dagen, og alle var glade for den store respons.

Arkivet har modtaget 45 indleveringer i årets løb, herunder ca. 200 fotografier. Der er indkommet materiale vedrørende Dansk Røde Kors' Herfølgeafdeling, Det danske Spejderkorps i Herfølge, virksomheden HEAS i Tureby, der nu er ophørt. Fra boet efter afdøde lærer Helge Thygesen har arkivet modtaget en større indlevering, der indeholder materiale om Herfølge Skole og Ungdomsskole samt familiens private husholdning. Viggo Pedersen har fortalt om forretninger i Herfølge før i tiden, og der er kommet materiale vedrørende Hastrup Vandværk og Vedskølle Brugsforening. Vi er meget glade og taknemmelige for disse fine afleveringer, der er med til at sikre kilderne til vore to sognes historie.

Personale

Arkivet drives ved hjælp af frivillig og ulønnet arbejdskraft, men med konsulentbistand fra arkivleder Birte Broch. Det har gennem årene været muligt at rekruttere gode og stabile medarbejdere til at stå for arkivering, publikumsbetjening, regnskab og øvrige opgaver i åbningstiden. Dette fortæller noget om arkivets forankring i lokalsamfundet, og den betydning, som den lokale identitet tillægges.

I 2007 har de frivillige medarbejdere været Inger Jensen, Ingrid Nielsen, Gudmund Godske, Else Rasmussen og Henrik Christoffersen. Tak til alle for en stor indsats og en god, hyggelig og

publikumsvenlig stemning i arkivet. Desuden varetager Martin Vallø Andersen opgaven med at tage fotografier i området og med udformningen af arkivets hjemmeside.

Tak til alle medarbejdere for et godt samarbejde også i 2007.

Støtte og samarbejde

Grundlaget for arkivets drift er først og fremmest tilskud fra *Køge Kommune*, som vi takker for et fortsat fint samarbejde. Vi takker også for, at arkivet i 2007 kunne flytte ind i nye og bedre lokaler.

Vi har som altid haft et godt samarbejde med *Lokalhistorisk Forening for Herfølge-Sædder Sogne*, der har til formål at støtte arkivets arbejde og udbrede kendskabet til områdets historie. Også den *lokale presse*, *Herfølge Bibliotek* og *Herfølge Skole* takkes for godt samarbejde.

Vi håber, at borgerne vil tage godt imod det nye samlede tilbud fra arkiv og bibliotek, og at rigtig mange vil finde vej til arkivets nye adresse. Alle med spørgsmål til lokalhistorien skal være hjerteligt velkomne i arkivet. Til slut vil vi opfordre alle i arkivets område til at hjælpe med at bevare historisk materiale. Endelig tak til de mange, der i 2007 har betænkt arkivet med indleveringer.

Birte Broch
Maj 2008

Højelse Sognearkiv

Året 2007 har i Højelse Sognearkiv været præget af stor aktivitet på flere områder. Der er således foregået et stort arbejde med forberedelse af arkivets næste lokalhistoriske bogudgivelse og der er blevet registreret et ekstraordinært stort antal billeder på Arkibas med tilhørende scanning og indlægning af billederne i systemet, så de kan kaldes frem på PC skærmene til gavn for arkivets besøgende og det daglige arbejde på arkivet. I alt er der nu blevet edb-registreret ca. 2000 billeder ud af arkivets beholdning på ca. 7000. I øvrigt vil der i nær fremtid blive mulighed for at søge oplysninger på Internettet om størsteparten af arkivets samlinger, da materiale herom vil blive registreret på www.danpa.dk Danmarks Nationale Privatarkivdatabase. At der er stor interesse omkring Højelse Sognearkivs aktiviteter og samlinger generelt fremgår af de mange henvendelser, besøg og indleveringer af lokalhistorisk materiale, - ikke mindst i forbindelse med Arkivernes Dag i november måned, ligesom der fortsat er god efterspørgsel efter arkivets bogudgivelser.

Lokalhistorisk bog om landsbyerne Assendrup, Højelse og Vilkestrup

Straks efter at Birgit Rosenberg i 2006 havde sendt det færdige manuskript til den lokalhistoriske bog: "Ølby - Landsbyen før og nu – Gårde" til trykning påbegyndte hun forarbejdet til den næste bog i rækken af lokalhistoriske bøger udgivet af Højelse Sognearkiv med Birgit Rosenberg som forfatter. Den nye bog, der forventes at udkomme til i efteråret 2008, omhandler de 3 matrikelområder Assendrup, Højelse og Vilkestrup under ét.

I 1989 udkom arkivets første bog omhandlende gårdene i Ølby også kaldet Ølbybog I og som efter at have været udsolgt i nogle år blev genudgivet i 2006 under ovennævnte betegnelse. I 1991 udkom Ølbybog II, der omhandler øvrige ejendomme i Ølby. Denne bog er nu også udsolgt. I 2002 udkom så bogen om Lille Skensved. Denne bog måtte glædeligvis allerede trykkes i 2. oplag samme år.

Højelse Sognearkivs område omfatter i alt 7 matrikelområder, nemlig Lille Skensved, Ølby, Assendrup, Højelse, Vilkestrup, Store Salby og Lille Salby. Med den seneste bogudgivelse mangler Birgit Rosenberg således kun at behandle områderne Store Salby og Lille Salby, før hele lokalområdet er beskrevet.

Arkivernes Dag

Lørdag den 10. november holdt arkivet åbent i forbindelse med Arkivernes Dag, som afholdtes over hele landet denne dag. Vi havde 25-30 gæster, som benyttede lejligheden til at få forevist arkivets lokaliteter og samlinger eller gjorde brug af tilbuddet om at se videofilm og lysbilleder fra lokalområdet. En gammel smalfilm optaget ved en af Skensved Ungdoms Støtteforenings byfester, som vi har fået overspillet til DVD vakte særlig stor interesse. En gæst, som selv havde medvirket i det store optog med pyntede vogne af forskellig art i forbindelse med byfesten, kunne oplyse at året var 1968, hvilket var noget tidligere end vi havde regnet med. I øvrigt kom flere af de besøgende med yderligere materiale og oplysninger om byfesterne i Lille Skensved, såsom billeder og programmer, således at arkivet efterhånden har en hel del materiale fra disse begivenheder, men vi er naturligvis fortsat meget interesseret i at modtage materiale, der kan medvirke til at beskrive den tids byfester.

Arkivet modtog også andre indleveringer på denne dag, ligesom nogle besøgende benyttede lejligheden til at klare nogle slægtshistoriske studier. Så vi kan se tilbage på en særdeles god åbningsdag.

Indleveringer

Højelse Sognearkiv har i 2007 i lighed med de foregående år modtaget mange indleveringer i form af dokumenter og billeder, som enten er givet som gave eller indlånt til scanning eller affotografering. En stor del af indleveringerne er foranlediget af arbejdet med bogen om landsbyerne Assendrup, Højelse og Vilkestrup. I det forløbne år er der således modtaget diverse fotos fra en featureuge på Højelse Skole i 1995, takkebrev fra Højelse Kommune til grosserer Aage Jensen, Hellerup for figuren af ”Margrethe af Højelse” til Højelse Skoles aula, 5 fotos af ”Strandgården”, Ølsemagle, fotooptagelser fra reception og udstilling på Ølby i august 2006 i anledning af udgivelsen af Ølbybogen Gårde, kopier af Folketællinger Ølsemagle 1845 og 1850, maleri på platte af ”Bellingegård”, Ølby, Jordebøger til Assendrup 1725 – 1860 på Cd-rom, en gammel navneprotokol for ”Gravsteder til renholdelse– Højelse Kirke”, foto af ”Engtoftegaard”, Ølby, en aflevering bestående af: en skudsmålsbog, en soldaterbog, en skattekvitteringsbog, en maskinsynsbog og diverse personlige papirer hidrørende fra Assendrup, fotos fra sølvbryllup på ”Birkegården” ca. 1960, medlemskort til Lille Skensved og Omegns Husflidsforening 1940-41 og til Skensved Boldklub 1938. Endvidere en samling bestående af diverse avisudklip og 51 fotos, fortrinsvis af personer fra Vilkestrup, 6 fotos af ejendommen, Bakkeleddet 15, Lille Salby, diverse ejendoms papirer og fotos vedr. ejendommen Havdrupvej 15, 25gymnastikbilleder, fotoalbum fra Højelse Skole 1978/79, smalfilm fra SUS byfest ca. 1968 overspillet på dvd samt et fotoalbum og diverse fotos og avisudklip fra byfester i Lille Skensved, kort over Assendrup, Vilkestrup, Højelse og Lille Skensved, arkitekttegning af hus på Ahornvej, Lille Skensved, regnebog fra ca. år 1800 og kopi af en begæring om hædersgave som deltager som soldat i kampen for Fædrelandet 1864 og 8 fotos vedrørende ejendommen, Firkløvervej 3. Derudover har Højelse Sognearkiv modtaget forskellige billeder og dokumenter, som efter nærmere undersøgelse er videresendt til de lokalarkiver, som materialet rettelig vedrører, ligesom vi har modtaget materiale fra andre lokalarkiver.

Støtte

Som altid er der grund til at rette en stor tak til alle, som bidrager til, at arkivets opgaver kan løses på en god måde. Højelse Sognearkiv drives siden 2006 sammen med de øvrige 3 arkiver i Køge Kommune af Køge-Fonden med arkivleder Birte Broch som fælles leder. Det har betydet, at arkivets regnskabsmæssige og administrative opgaver nu udføres i Køge Byhistoriske Arkivs regi, hvilket har givet medarbejderne i Højelse mere tid til at koncentrere sig om det lokalhistoriske arkivarbejde, ligesom der er blevet øgede muligheder for inspirations- og erfaringsudveksling de 3 lokalarkiver imellem.

I særdeleshed vil gerne sige Køge Kommune en stor tak for det økonomiske tilskud til arkivets drift og til de fonde, som har ydet økonomisk støtte til arkivets bogudgivelser. Ligeledes en stor tak til arkivets stab af frivillige medarbejdere for deres store engagement i at løse opgaverne på allerbedste måde og en stor tak til de 2 repræsentanter for Højelse Sognearkiv i Køge-Fondens bestyrelse, Børge Møller og Bente Grubbe Hansen, fra medarbejderne i Højelse.

*Ingo Larsen
Marts 2008*